

เขื่อนน้ำเทิน 2 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลำดับเหตุการณ์ และความเกี่ยวข้องกับประเทศไทย

โครงการฟื้นฟูเวศวิทยาในภูมิภาคอินโดจีนและพม่า (TERRA)
พฤษภาคม 2547

4 มิถุนายน 2536 และ 19 มิถุนายน 2539 – รัฐบาลไทยและลาวลงนามในบันทึกความเข้าใจ 2 ฉบับเกี่ยวกับการซื้อขายไฟฟ้าระหว่างกัน โดยมีสาระสำคัญว่า ไทยและลาวจะส่งเสริม/ให้ความร่วมมือในการพัฒนาไฟฟ้าในประเทศลาว เพื่อขายให้ไทย ประมาณ 3,000 เมกะวัตต์ ภายในปี 2549 โครงการในแผนการเจรจาซื้อขาย (ในเวลานั้น) 8 โครงการ รวมกำลังผลิต ณ จุดส่งมอบประมาณ 3,596 เมกะวัตต์ เขื่อนน้ำเทิน 2 เป็นหนึ่งในเขื่อนทั้งหมดที่มีการเสนอสร้าง

ข้อมูลพื้นฐานของโครงการเขื่อนน้ำเทิน 2

- ตั้งอยู่ในที่ราบสูงนากาย (Nakai Plateau) ห่างจากกรุงเวียงจันทน์ ไปทางตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 250 กิโลเมตร
- กำลังการผลิต 1,080 เมกะวัตต์ และ ณ จุดส่งมอบ 920 เมกะวัตต์ (ตัวเลขมักมีการเปลี่ยนแปลง)
- จะส่งมอบพลังไฟฟ้าให้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เฉลี่ย 5,400 ล้านหน่วย ต่อปี เป็นเวลา 25 ปี
- จะมีสายส่งขนาด 500 กิโลวัตต์ เชื่อมจากโรงไฟฟ้าไปยังสถานีไฟฟ้าแรงสูงที่แขวงสะหวันนะเขตฝั่งลาว ข้ามมาฝั่งไทย โดยเชื่อมกับระบบส่ง 500 กิโลวัตต์ ของ กฟผ. ที่สถานีไฟฟ้าแรงสูงจังหวัดร้อยเอ็ด
- เขื่อนจะทำให้เกิดอ่างเก็บน้ำขนาด 450 ตารางกิโลเมตร ในที่ราบสูงนากาย ซึ่งเคยเป็นป่าที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชีย เป็นเขตที่มีคุณค่าทางนิเวศสูงยิ่ง และเป็นบริเวณที่พบสัตว์ป่าพันธุ์ใหม่ของโลกคือ "เขาลา" รวมถึงสัตว์ดึกดำบรรพ์อื่น ๆ อีก

ความเกี่ยวข้องของธนาคารโลก

- ธนาคารโลกพยายามผลักดันโครงการน้ำเทิน 2 โดยเสนอตัวเป็นผู้รับประกันการลงทุนของธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินระหว่างประเทศ
- ในขณะเดียวกัน ธนาคารโลกก็เล่นบทบาททางดึงมาตรฐานการศึกษาความเหมาะสมของโครงการต่อรัฐบาลลาวและบริษัทผู้สร้าง
- ธนาคารโลกเสนอให้ทำการศึกษาที่เหมาะสมตามมาตรฐานธนาคารโลก ก่อนที่ทางธนาคารจะลงมติสนับสนุนโครงการ แต่ธนาคารโลกก็ยังคงตั้งคำถามจากทั่วโลก เพราะเจตนาสนับสนุนการสร้างเขื่อนอย่างชัดเจน และธนาคารยังมีประวัติเสียหายจากความล้มเหลวของการให้ทุนสร้างเขื่อนใหญ่มาแล้วทั่วโลก รวมทั้งเขื่อนปากมูลของไทยที่สร้างปัญหาตามมา

ปี 2539 เป็นต้นมา – เกิดกระบวนการทำการศึกษาต่าง ๆ ตามมาตรฐานธนาคารโลก โดยรัฐบาลลาว/กลุ่มบริษัทผู้สร้าง พยายามทำให้เกิดความเห็นชอบว่า ควรสร้างเขื่อนน้ำเทิน 2 และเร่งให้ไทยลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้า เพื่อธนาคารโลกจะสามารถเข้ามารับประกันความเสี่ยงในการลงทุน และบริษัทผู้สร้างจะไปขอกู้เงินได้ตามลำดับ มีการทำการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจปี 2539 แต่ความเปลี่ยนแปลงผันผวนของสถานการณ์เศรษฐกิจ และปัญหาในพื้นที่สร้างเขื่อน ทำให้การศึกษาที่มี ยังตอบคำถามผลได้ ผลเสียของโครงการไม่ได้ ปัญหาดังกล่าว ได้แก่

วิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ให้ความต้องการไฟฟ้าของไทยลดลงมาก แม้ว่าไทยจะตกลงแผนการรับซื้อไฟฟ้า 3,000 เมกะวัตต์จากลาว แต่ต้องชะลอการเซ็นสัญญาซื้อขายไฟหลายครั้ง และราคาที่ไทยเสนอที่ผ่านมามีต้นทุนสูง ทำให้ถือว่าโครงการมีความเสี่ยงทางเศรษฐกิจสูงอย่างยิ่งต่อทั้งประเทศไทยและลาว

สถานการณ์ในพื้นที่ซึ่งยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน เช่น

การทำไม้โดยบริษัทพัฒนาเขตฤดูอย (รัฐวิสาหกิจทหารของลาว) ไม่เป็นไปตามมาตรฐานธนาคารโลก ตั้งแต่ปี 2539-2544 มีการทำไม้ "หน้าเขื่อน" ออกจากที่ราบสูงนากายในอัตราเฉลี่ยปีละ 100,000 ถึง 150,000 ลูกบาศก์เมตร

การย้ายคน 5,000 คนจากอ่างเก็บน้ำ โดยมีการอ้างว่า ชาวบ้านทำลายทรัพยากรโดยการทำไร่ข้าว และล่าสัตว์ แต่การย้ายชาวบ้านหลายชาติพันธุ์ในพื้นที่ดังกล่าว จะทำให้ชุมชนชนเผ่าดั้งเดิมแตกสลาย

การประกาศเขตอนุรักษ์ มีการประกาศเขตอนุรักษ์นากาย-น้ำเทิน ทางตอนเหนือของเขื่อนหลังจากมีแผนการสร้างเขื่อน และภายหลังมีการประกาศเขตเชื่อมต่ออีก 2 เขตในบริเวณเดียวกัน และรัฐบาลลาวประกาศจะนำเงินกำไรจากโครงการน้ำเทิน 2 มารักษาพื้นที่เขตอนุรักษ์นากายน้ำเทิน โดยแผนการจัดการไม่ชัดเจน

ความสูญเสียทรัพยากรในลำน้ำเทิน ซึ่งเป็นน้ำสาขาใหญ่ที่สุดสายหนึ่งของน้ำโขง และแม่น้ำตอนล่างของน้ำเทิน ซึ่งเขื่อนจะปล่อยน้ำลง เช่นน้ำเข้บั้งไฟ แหล่งหาปลาอุดมสมบูรณ์ที่สุดของลาว

9 มิถุนายน 2541 – องค์กรพัฒนาเอกชนไทย 14 องค์กร ยื่นจดหมายถึงนายกรัฐมนตรีและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เรื่องขอให้งดการเจรจาเพื่อทำข้อตกลงการซื้อกระแสไฟฟ้า (PPA) จากโครงการเขื่อนน้ำเทิน 2 โดยชี้แจงความเป็นห่วงในเรื่องผลกระทบต่าง ๆ ของโครงการ¹

1 พฤศจิกายน 2542 – นายเดช พุ่มคชา ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป. อพช.) ยื่นจดหมายถึงนายกรัฐมนตรี และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เรื่อง ขอให้งดการเจรจาเพื่อทำข้อตกลงการซื้อกระแสไฟฟ้า (PPA) จากโครงการเขื่อนน้ำเทิน 2 ประเทศสปป.ลาว แสดงประเด็นว่าความต้องการไฟฟ้าลดลงมาก หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

10 มกราคม 2545 – จาตรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีว่าการสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้กำกับดูแล กฟผ. ประกาศให้เลื่อนการเซ็นสัญญาเขื่อนน้ำเทิน 2 ออกไปก่อนอย่างไม่มีกำหนด โดยให้เหตุผลว่าประเทศไทยยังมีไฟฟ้าสำรองอยู่มาก และอาจเกิดความไม่โปร่งใสหากเร่งเซ็นสัญญา

6 มกราคม 2545 – นายเดช พุ่มคชา ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป. อพช.) เขียนจดหมายถึงรัฐมนตรีว่าการสำนักนายกรัฐมนตรี นายจาตรนต์ ฉายแสง เรื่องการลงนามในสัญญาซื้อไฟฟ้าจากเขื่อนน้ำเทิน 2 ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แสดงความชื่นชมต่อการตัดสินใจของนายจาตรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้กำกับดูแลการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยในการเลื่อนการเซ็นสัญญาดังกล่าวออกไปโดยไม่มีกำหนด โดยให้เหตุผลว่าจากสถานการณ์ไฟฟ้าสำรองจำนวนมากเกินไปในประเทศ

4 กุมภาพันธ์ 2545 – นายเดช พุ่มคชา ประธาน กป.อพช. เขียนจดหมายถึงนายกรัฐมนตรีและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เรื่อง ขอให้งดการทำข้อตกลงการซื้อกระแสไฟฟ้า (PPA) จากโครงการเขื่อนน้ำเทิน 2 ประเทศลาว และแสดงความผิดหวังและไม่เห็นชอบอย่างยิ่งต่อการเร่งรัดลงนามสัญญาเบื้องต้นการซื้อไฟฟ้าจากเขื่อนน้ำเทิน 2 ของลาวที่ทางรัฐบาลระบุว่า จะมีขึ้นในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2545 ทั้งที่เพิ่งประกาศเลื่อน โดยระบุถึงความไม่โปร่งใสหลายประเด็น และตั้งคำถามถึงการซื้อกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนน้ำเทิน 2 ว่าสอดคล้องหรือไม่กับสถานการณ์ปัจจุบัน พร้อมทั้งเรียกร้องให้เปิดเผยรายละเอียดของสัญญาทั้งหมด

¹ ดูรายละเอียดในข้อมูลประกอบ "จดหมายองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย ต่อกรณีที่รัฐบาลไทยทำการเจรจาเพื่อตกลง ซื้อไฟฟ้าจากโครงการเขื่อนน้ำเทิน 2 ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในช่วงตั้งแต่ปี 2541-2547"

5 กุมภาพันธ์ 2545 – การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) กับกลุ่มผู้ลงทุนโครงการน้ำเทิน 2 เห็นสัญญาซื้อขายไฟฟ้าจากเขื่อนน้ำเทิน โดยนายวิทยา คชรักษ์ ผู้ว่ากฟผ.**

กลุ่มผู้ร่วมลงทุนในโครงการน้ำเทิน 2 ล่าสุด คือ

1. รัฐวิสาหกิจไฟฟ้าของฝรั่งเศส (Electricite de France – EDF) ถือหุ้นร้อยละ 35
2. บริษัท อิตาลีไทย (Italian-Thai Development) บริษัทรับเหมาก่อสร้างเอกชน ถือหุ้นร้อยละ 15
3. บริษัทผลิตไฟฟ้าไทย จำกัด (Electricity Generating Company – EGCO) บริษัทลูกในเครือการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ประเทศไทย ถือหุ้นร้อยละ 25
4. รัฐบาลลาว ถือหุ้นร้อยละ 25

- อีดีเอฟ (EDF) และบริษัททรานสฟิลด์ (Transfield) ประเทศออสเตรเลีย (ซึ่งเคยเป็นผู้นำการร่วมทุนในอดีต) เป็นผู้จัดการโครงการ ถือว่าเป็นผู้รับผิดชอบการก่อสร้างทั้งหมด อีดีเอฟจะได้รับค่าจ้างในการจัดการโครงการประมาณร้อยละ 20 ของราคาค่าก่อสร้าง คือประมาณ 740 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
- บริษัทผลิตไฟฟ้าไทย จำกัด หรือเอ็กโก (EGCO) ถือหุ้นที่มีในปัจจุบันจำนวนร้อยละ 10 จากบริษัท Merrill Lynch Phatra Securities ในปี 2543 และซื้ออีกร้อยละ 10 จากบริษัท Jasmine International และอีกร้อยละ 5 จากบริษัททรานสฟิลด์ในครั้งล่าสุด

ระบบ BOOT

- เขื่อนน้ำเทิน 2 จะสร้างโดยใช้ระบบที่เรียกว่า BOOT (Build–Own–Operate–Transfer) คือระบบสร้าง–เป็นเจ้าของ–ดำเนินการ–ถ่ายโอน ซึ่งบริษัทผู้ลงทุนจะรับผลประโยชน์ในการขายไฟฟ้าเป็นเวลา 25 ปีก่อนที่ จะมอบโอนให้รัฐบาลลาว
- บริษัทเอกชนจะได้รับผลประโยชน์จากการรับประกันการซื้อจาก กฟผ. ยังได้รับการประกันความเสี่ยงในการลงทุนจากธนาคารโลกด้วย บริษัทเอกชนจึงจะได้รับความเสี่ยงน้อยที่สุด
- บริษัทจะได้รับผลประโยชน์อื่น ๆ อีก เช่น บริษัทอิตาเลียนไทย (หนึ่งในผู้ลงทุนสร้าง) เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างบนผืนดินของเขื่อนด้วย

17 กรกฎาคม 2546 – นางเรวดี ประเสริฐเจริญสุข ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป. กพช.) เขียนจดหมายถึง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เรื่อง ขอให้เปิดเผยข้อตกลงการซื้อกระแสไฟฟ้าจากโครงการเขื่อนน้ำเทิน 2 ประเทศลาว ระหว่างการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กับบริษัทกิจการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 เนื่องจากในวันที่ 16 กรกฎาคม 2546 ทางตัวแทนรัฐบาลจะเห็นสัญญาในข้อตกลงซื้อกระแสไฟฟ้าดังกล่าว*

5 กุมภาพันธ์ 2547 – นางเรวดี ประเสริฐเจริญสุข ประธาน กป.อพช. เขียนจดหมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน นายแพทย์พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช เรื่อง ขอให้เปิดเผยข้อตกลงการซื้อกระแสไฟฟ้าจากโครงการเขื่อนน้ำเทิน 2 ประเทศลาว ระหว่างการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กับบริษัทกิจการไฟฟ้าน้ำเทิน 2 ทวงถามอีกครั้งหนึ่งเนื่องจากไม่ได้รับการตอบรับหลังจากส่งจดหมายฉบับที่แล้ว

20 สิงหาคม 2547 – นางเรวดี ประเสริฐเจริญสุข ประธาน กป.อพช. เขียนจดหมายถึง นายเอียน พอร์เตอร์ ผู้อำนวยการธนาคารโลก สำนักงานประเทศไทย และประเทศลาว เรื่อง การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “ข้อเสนอโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ น้ำเทิน 2” วันที่ 31 สิงหาคม 2547 เนื่องจากทาง กป.อพช. ทราบข่าวการสัมมนา และทราบว่า ยังมีหน่วยงาน องค์กร และบุคคลที่ติดตามเกี่ยวกับโครงการน้ำเทิน 2 อีกจำนวนมากไม่ได้รับเชิญเข้าร่วมในการสัมมนา ถือว่าเป็นความบกพร่องอย่างยิ่งของทางธนาคารโลก ในการจัดกระบวนการประชุมในประเทศไทย สอดคล้องไม่โปร่งใส ย่อมส่งผลเสียโดยตรงต่อความน่าเชื่อถือของผลการสัมมนาที่เกิดขึ้น และของธนาคารโลก จึงขอให้ทางธนาคารโลกเชิญองค์กรตั้งรายนามที่แนบมา

** ดูรายละเอียดในเอกสารเผยแพร่ชุดเขื่อนน้ำเทิน 2 “ไฟฟ้าน้ำเข้าจากเขื่อนน้ำเทิน 2

31 สิงหาคม 2547 – นายศรีสุวรรณ คุชรขจร เลขาธิการ กป.อพช. อ่านแถลงการณ์ในนาม กป.อพช. ในการสัมมนาวิชาการเชิงปฏิบัติการ (Technical Workshop) เรื่องเขื่อนน้ำเทิน 2 ของธนาคารโลก โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญคือ กป.อพช. มีความเห็นว่าการสัมมนาการสัมมนา ดังกล่าวมีขอบเขตคับแคบ และดูเหมือนมีข้อสรุปแล้วว่า โครงการมีความเหมาะสมและสมควร เดินหน้า การที่กททกว่า เมื่อรัฐบาลไทยตัดสินใจลงนามในสัญญาซื้อไฟฟ้าแล้ว หมายความว่า โครงการมีความเหมาะสม เป็นสิ่งไม่ถูกต้อง เท่ากับว่า ธนาคารโลกมีพฤติกรรมการตัดสินใจที่ไม่ต่างจากนักลงทุนที่สนใจเพียงผลกำไรสูงสุดเท่านั้น ทาง กป.อพช. จึงขอเรียกร้องให้ ธนาคารโลกจัดการประชุมสาธารณะในประเทศไทยขึ้นใหม่อย่างโปร่งใสและให้โอกาสทุกฝ่าย อย่างเท่าเทียม และผู้เข้าร่วมประชุมได้รับ และศึกษารายงานก่อนโดยมีเวลาพอเพียง